|| शीलं परं भूषणम् ||

Shri AcharyaratnaDeshbhooshanShikshanPrasarak Mandal, Kolhapur

Mahavir Mahavidyalaya, Kolhapur (Autonomous)

Affiliated to Shivaji University, Kolhapur

Syllabus for Choice Based Credit System (CBCS) Bachelor of Arts &Bachelor of Education (B. A. B. Ed.) Programme

Programme	Bachelor of Arts & Bachelor of Education
Part	I
Semester	I
Course Code	PET 1
Course Name	Education
Course Title	Secondary Education in India
Paper No.	--

Under the Faculty of Interdisciplinary Studies

(To be introduced from Academic Year 2021 – 22 onwards)

Subject to the revisions& modifications made from time to time

Mahavir Mahavidyalaya, Kolhapur(Autonomous)

Affiliated to Shivaji University, Kolhapur

(New syllabus under Autonomy to be introduced from June, 2021 onwards)

A) Primary Information:			
Programme	**Bachelor of Arts & Bachelor of Education (B. A. B. Ed.) CBCS**		
Part	**I**	Semester	**I**
Course	**Education**	Course Code	**PET 1**
Paper No.	**--**	Course Type	**Semester**
Total Marks	**100**	Implementation	**2021 - 22**
Total Credits	**04**	Contact Hours	**04 / Week**
Course Title	**Secondary Education in India**		

B) Course Objectives: To enable the student teacher to –	
i)	Understand the concept and development in secondary education.
ii)	Understand the interventions required to solve the problems and issues in imparting quality education in secondary schools.
iii)	Understand the concept and nature of school management in secondary education.
iv)	Make aware with planning and organization of co-curricular activities in secondary education.
v)	Understand and develop the ability to identify the various problems and issues of secondary school teacher.
vi)	Understand the role of teacher in new millennium in secondary education.

C) Course Syllabi: (CR = 04 Credits / IH: 60 Instructional Hours)		
Modules	**CR**	**IH**
Module I: Concept, Nature and purpose of secondary education	01	15
1.1 Concept of secondary education, aims, objectives scope and nature of secondary education.		
1.2 Functions of secondary education.		
1.3 Problems of teacher training, role of NCTE and curriculum reforms		
1.4 Alternative schooling: Continuous Education Centres and problems of out of school children.		
Module II: School Management	01	15
2.1 Concept of school management.		
2.2 Functions of school management.		
2.3 Characteristics of school management.		

Module III: Planning and organization of co-curricular activities		
3.1Classification of Educational co-curricular activities: Study based activities, Extracurricular activities.	01	15
3.2Types of co-curricular activities.		
3.3Planning of co-curricular activities.		
3.4Role of teacher in organization of co-curricular activities.		
Module IV: Status of Secondary Education	01	15
4.1Present situation of secondary education in India		
4.2Structure and system of school as per NEP 2020		
4.3Changing role of teacher in present situation as a facilitator and diagnostician		
4.4Introduction of syllabus in present secondary education – state board,CBSE, ICSE		
4.5 Professional ethics for teachers, S.S. code of Govt. Maharashtra.		

D) Reference Materials	
D1) StudyBooks for Reading	
1.	जाधव, मोहन, भोसले, आरती. आणिसरपोतदार, प्राची. (जून, २०१०). माध्यमिक शिक्षण, कोल्हापूर : फडकेप्रकाशन
2.	वास्कर, आनंद. अणिवास्कर, पूष्पा. (जुलै,२००९).माध्यमिक शिक्षणआणि शालेय व्यवस्थापन,नाशीक : याज्ञीप्रकाशन
3.	कक्कड, गुरुप्रसादृ. आणिगायकवाड, शशी. (१९९६).शालेय प्रशसन व प्रबंधन,नागपूर : विद्याप्रकाशन
4.	दुनाखे, अरविंद. (१९९८). शालेय व्यवस्थापन, प्रशासन, संघटन, पूणे : नूतन प्रकाशन
5.	जाधव, एम.एल., माने, आर. आर. (२००२). शालेय व्यवस्थापन, कोल्हापूर : फडकेप्रकाशन
D2) Books for Reference	
1.	Govt. of India (1953) Report of Secondary Education Commission, New Delhi
2.	Govt. of India (1966) Indian Education Commission (1964-66) Report. New Delhi.
3.	Govt. of India (1986/1992) National Policy of Education, 1992. Modification and their POA's MHRD, Dept. of Education
4.	Malhotra, P.L. (1986) School Education in India : Present status and Future Needs, NCERT, New Delhi
5.	NCERT (1998) Competency Based and Commitment Oriented Teacher Education for Quality School Education, Pre-service and in-service programme, New Delhi.
6.	Singh, R.P. (Ed) Teacher Training in India-Looking Ahead Federation of Management & Educational Institutions, New Delhi.
D3) E-Reference	
1.	https://www.education.gov.in
2.	https://niepid.nic.in
3.	https://www.wbedu.in

E) Suggested methods of Teaching:	
i)	Lecture
ii)	Discussion
iii)	Co-operative teaching learning
iv)	Blended learning
v)	Study visit
vi)	Preparing Question Bank
vii)	Peer group Teaching

F) Course Outcomes: After completing the course the student-teacher will be able to -		**Blooms Taxonomy**
CO1	Define the concept of secondary education and development.	Remember/ Knowledge
CO2	Explain the concept of school management and nature in secondary education.	Understanding/ Analyse
CO3	Describe the enhancing roles of the teachers in the secondary education in the new century.	
CO4	Apply this knowledge to solving the changing problems and questions in order to improve the quality of secondary school.	Application
CO5	Plan and organize the co-curricular activities of secondary schools in the student-teacher.	Skill

G) Scheme of Course Evaluation		
1.	End Semester Examination (ESE)	60
2.	Continuous Internal Evaluation (CIE)	40
	Total Marks	**100**

H) Suggested field work and practical work (Any two) **(Use of ICT, Questionnaire, Check list, Interview etc.)** (Total Marks 40)		
1.	School visit of various school – AasharmShala, NavodayaVidyalaya, Inclusive school etc. (Any one) and write a Report. OR Visit to centre of extension and continuous education canters and write report	20
2.	Report writing on New Education Policy – 2020 OR Write a Report on problems and issues of secondary school teacher.	20
3.	Survey and Report writing of two schools. Municipal corporations schools – dropouts and stagnation students OR	20

	Survey and Report writing of Co-curricular activities of two Z. P. Schools	
	Total Marks	**40**

I) Question Paper Pattern (60 Marks)		
Q. No.	**Nature / Type of Question**	**Marks**
1.	Answer in one sentences	10
2.	Short notes	30
3.	Essay type question	10
4.	Essay type question	10
	Total Marks	**60**

End Semester Examination Pattern

Question paper structure for end examination for professional studies (Theory)

Examination Duration: 2.3 Hours **Total marks:** 60

Q. 1 A. Answer in one sentence --- 5 Marks
B. Multiple choice questions --- 5 Marks
Q. 2 A. Give Reason (Any three out of five) 3*5 ---------------------- 15 Marks
B. Define the term/concept (Any three out of five) 3*5 ------- 15 Marks
Q. 3. Write short notes. (Any two out of four) 2*5 -------------------- 10 Marks
Q. 4. A.Long/Broad/Essay type question 1*10 ---------------------- 10 Marks
Or
Q. 4. A.Long/Broad/Essay type question 1*10 ---------------------- 10 Marks

Subcommittee of BOS

Sr. No.	Member of Subcommittee of BOS	Designation	Sign
1	Dr. Sujata Pandit	Chairman	
2	Dr.ShailajaMandale	Member	
3	Shri. AnkushBansode	Member	
4	Smt. ManjiriShetake	Member	
5	Shri. Pradip B. Patil K. H. College,Gargoti	Member	

Co-coordinator
Autonomous Cell
(Dr.RavindraMirajkar)

Co coordinator
B. A. B. Ed. Unit
(Dr. Sujata Pandit)

Principal
MahavirMahavidyalaya
Kolhapur

*****

|| शीलं परं भूषणम् ||

Shri Acharyaratna Deshbhooshan Shikshan Prasarak Mandal, Kolhapur

Mahavir Mahavidyalaya, Kolhapur (Autonomous)

Affiliated to Shivaji University, Kolhapur

Syllabus for Choice Based Credit System (CBCS)
Bachelor of Arts & Bachelor of Education
(B. A. B. Ed.) Programme

Programme	Bachelor of Arts & Bachelor of Education
Part	I
Semester	I
Course Code	
Course Name	
Course Title	
Paper No.	PET 2

Under the Faculty of Interdisciplinary Studies

(To be introduced from Academic Year 2021 – 22 onwards)

Subject to the revisions & modifications made from time to time

Mahavir Mahavidyalaya, Kolhapur (Autonomous)

Affiliated to Shivaji University, Kolhapur

(New syllabus under Autonomy to be introduced from June, 2021 onwards)

A) Primary Information:			
Programme	**Bachelor of Arts & Bachelor of Education (B. A. B. Ed.) CBCS**		
Part	**I**	Semester	**I**
Course	**Education**	Course Code	
Paper No.		Course Type	**Semester**
Total Marks	**50 Marks**	Implementation	**2021 - 22**
Total Credits	**02**	Contact Hours	**03 / Week**
Course Title			

B) Course Objectives:	
The student teacher to enable:	
i)	To understand the concept of yoga
ii)	To know the yoga practices for healthy living
iii)	To know relationship between yoga and physical development
iv)	To define the concept of pranayama and Astnang yoga
v)	To inculcate yogic course

C) Course Syllabi:
(CR = 02 Credits / IH: 60 Instructional Hours)

Modules	**CR**	**IH**
Module I: YOGA AND HEALTH (08 Marks)	01	15
1.1 Common health problems of school students		
1.2 Importance of health		
1.3 Yoga as a preventive and promotive health and wellness		
Module II : INTRODUCTION TO YOGA AND YOGA PRACTIVES (08Marks)		
2.1 Meaning nature and concept of yoga education		
2.2 Introduction of schools of yoga		
2.3 Introduction to yoga texts: Asthang yoga of patanjali		

Module III : INTRODUCTION AND APPLICATION OF YOGASANS (07 Marks)	01	15
3.1 Introduction of Asans (Padmasan, Vajarasan, Mandukasan, Shashaksan, Bhujangasan, Shalbhasan, Sarvangasan, Halasan		
3.2 Introduction of pranayama (Bhastrika, Kapalbhatti, Anulom vilom)		
3.3 Yogic practices for voice culture – Sinhasan, Hasayasan		
Module IV : YOGA AND PHYSICAL DEVELOPMENT (07 Marks)		
4.1 Role of yoga in personality development of school students		
4.2 Importance of food and nutrition for physical health		
4.3 Lesson planning and teaching yoga to student teachers		

D) Reference Materials	
D1) Study Books for Reading	
1.	मंडलीक विश्वास़ योग प्रवेश़ योग विद्या प्रकाशऩ नाशिक
2.	अय्यंगार बी . के . आरोग्य योग़ रोहन पब्लीकेशऩ २०१७
3.	भागवत के . पी . व्यायाम विज्ञाऩ वरदा प्रकाशऩ २००२
4.	वैद्य गोविंद अमृत़ नैसर्गिक आहाऱ वरदा पब्लीकेशऩ १९९५
5.	गुंडे धनंजय़ योग आणि आरोग्य
D2) Books for Reference	

Yoga Education for Bachelor's Degree in Education, National Council for Teacher Education, New Delhi, June 2015

Yoga Education for Diploma in E lementary Education, NCTE, New Delhi, June 2015

वोरा देवेंद्ऱ आपले आरोग्य आपल्या हातात़ नवनीत प्रकाशऩ २०१०

कटारीया मदऩ हास्ययोग़ कटारीया प्रकाशऩ बेंगलोऱ २०१४

मेहतानी वेणू प्राणायाम शक्ती़ जयको पब्लीशिंग़ २०१२

बाबा रामदेव़ प्राणायाम रहस्य़ दिव्य प्रकाशऩ हरिद्वाऱ २००९

बाबा रामदेव़ योग साधना व योगचिकीत्सा रहस्य़ दिव्य प्रकाशऩ हरिद्वाऱ २००७

भारती भट्टाचार्य़ प्रतिदीन आयुर्वेद़ पेंग्वीन प्रकाशऩ २०१५

आचार्य बालकृष्ण़ योगदर्शऩ दिव्य प्रकाशऩ २०१२

E) Suggested methods of Teaching:	
i)	Lecture
ii)	Discussion
iii)	Dialogue method
iv)	Blended learning
v)	Co-operative teaching-learning
vi)	Seminar
vii)	Demonstration
viii)	Question Bank
ix)	Peerteaching

F) Course Outcomes:		Blooms Taxonomy
CO1	Define the concept of yoga	Remember
CO2	Explain the yoga practices for healthy living	Understand
CO3	Explain the relationship between yoga and physical development	Understand
CO4	Apply the concept of pranayama and Asthang yoga in daily life	Application
CO5	Apply yogic values in family	Application

G) Scheme of Course Evaluation		Marks
1.	End Semester Examination (ESE)	30
2.	Continuous Internal Evaluation (CIE)	20
3.	**Total Marks**	**50**

H) Suggested techniques for Continuous Internal Evaluation (20 Marks)		Marks
1.	Organizing debates on yoga and yoga practise	05
2.	Project on Yoga education Or Book review related to Yoga and Health	10
3.	Field visits to Yoga centers Or Preparing analytical report on Yogic practices classroom process in all types of school	05
5.	**Total Marks**	**20**

I) Question Paper Pattern (30 Marks)		
Q. No.	**Nature / Type of Question**	**Marks**
1.	A. Answer in one sentence (1 x 5) B. Multiple choice questions (1 x 5)	05 05
2.	Write short notes (Any two out of four) (2 x 5)	10
3.	A. Long Broad/Essay type question Or Long Broad/Essay type question	10
6.	**Total Marks**	**30**

*****

B. A. B. Ed. I Semester I (Practicum)

PEP A-1: Diagnostic and Enriching the Teaching Skills

(अध्यापन कौशल्याचे निदान व अध्यापन कौशल्य समृद्धी)

(६० तास) कालावधी-१० दिवस श्रेयांक-३ गुण-७५

अध्यापन कौशल्य निदानाची उद्दिष्ट्ये

१. छात्राध्यापकांमधील प्राप्त व अप्राप्त अध्यापन कौशल्यांचा शोध घेणे.

२. अध्यापक कौशल्य समृद्धीसाठी कोणती कौशल्य निश्चित करायची यासाठीच्या नियोजनास मदत करणे.

पुर्वनियोजन

१. गटविभागणी- छात्राध्यापकाची गरजेनुरूप आठ ते दहा अशा वेगवेगळ्या गटात विभागणी करावी. प्रत्येक गटात शक्यतो त्यांची समान संख्या येईल अशी काळजी घ्यावी.

२. पाठाच्या तयारीबाबतच्या सूचना- प्रत्येक छात्राध्यापकाला किमान वीस मिनिटे कोणत्याही एका घटकावर अध्यापन करायचे आहे याची सूचना एक दिवस अगोदर द्यावी. हा पाठ कसा घ्यावा यासंबंधी मार्गदर्शकांनी कोणत्याही प्रकारचे मार्गदर्शन करू नये.

३. अध्यापन कौशल्यांचे निदान- पाठ सुरू असताना मार्गदर्शकांनी छात्राध्यापकांच्या कौशल्याचे निदान करावे. यासाठी कौशल्य निदान तक्ता वापरावा.

४. अध्यापन कौशल्य समृद्धी कार्यक्रमाचे नियोजन-कौशल्य निदान तक्त्याचे विश्लेषण करून छात्राध्यापकाची अप्राप्त असणारी कौशल्ये मार्गदर्शकांनी निश्चित करावीत. सर्व गट मार्गदर्शकांनी एकत्र येऊन छात्राध्यापकांना आवश्यक असणाऱ्या अध्यापन कौशल्याची निश्चिती करून पुढील अध्यापन कौशल्य समृद्धी प्रात्याक्षिक कार्यक्रमाचे नियोजन करावे.

५. **अध्यापन कौशल्य निदान प्रक्रिया कालावधी–** सहा तास (एक दिवस) सदरचे अध्यापन कौशल्य निदानाचे काम छात्राध्यापकांनी प्रवेश घेतल्यावर सुरूवातीलाच करावे.

शिक्षक–प्रशिक्षकांसाठी कौशल्य निदान तक्ता/श्रेणी

अ. क्र.	कौशल्य	उत्कृष्ट	चांगले	मध्यम	अल्प	अभाव
१.	सज्जता प्रवर्तन i) अवधान केंद्रीकरण ii) पूर्वज्ञान जागृती iii) प्रेरणादायी कृती iv) हेतूकथनातील स्पष्टता					
२.	चेतक बदल i) अर्थपूर्ण हालचाल ii) आशयानुरूप हावभाव iii) आवाजातील बदल iv) विद्यार्थी सहभाग					
३.	फलकलेखन i) विद्यार्थी प्रतिसाद नोंदी ii) फलकाचा नियोजनबद्ध वापर iii) लेखनातील अचूकता iv) सरळ ओळीत लेखन					
४.	स्पष्टीकरण i) प्राप्त ज्ञानाची पूर्वज्ञानाशी सांगड ii) स्पष्टीकरण दुव्यांचा अवलंब iii) नियोजित पुनरावृत्ती					

	iv) पारिभाषित शब्दांच्या व्याख्या					
५.	प्रश्न कौशल्य i) योग्य व निर्दोष प्रश्न रचना ii) उत्तरासाठी पुरेसा वेळ iii) सुस्पष्ट आवाजातील प्रश्न iv) पूरक प्रश्नांचा योग्य वापर					
६.	प्रबलन i) शाब्दीक प्रबलनाचा वापर ii) अशाब्दीक प्रबलनाचा वापर iii) प्रबलनातील वैविध्यता iv) सकारात्मक प्रबलनाचा अवलंब					
७.	शैक्षणिक साधनांचा वापर i) आशयानुरूप शैक्षणिक साधनांचा निवड ii) शैक्षणिक साधनांची आकर्षकता iii) विद्यार्थ्यांना निरीक्षण करावयासाठी दिलेल्या सूचना iv) निरीक्षणास दिलेला पूरेसा वेळ					
८.	उदाहरणे-दाखल्यांचा वापर i) सुयोग्य उदाहरण-दाखल्यांची निवड ii) उदाहरणांची आकलन सुलभता iii) उदाहरणांची समर्पकता iv) उदाहरण दाखल्यांची संख्या					

गटाप्रमाणे मार्गदर्शकांनी संबंधित छात्राध्यापकांची प्राप्त व अप्राप्त कौशल्ये कोणती याची पुढील चौकटीत नोंद करावी.

अ. क्र.	**प्राप्त कौशल्ये**	**अप्राप्त कौशल्ये**
१		
२		
३		
४		
५		
६		

मार्गदर्शक

सूक्ष्म अध्यापन कौशल्य समृद्धी प्रात्यक्षिक

सूक्ष्म अध्यापन कौशल्य समृद्धी प्रात्यक्षिकाची उद्दिष्ट्ये पुढीलप्रमाणे–

१. सूक्ष्म अध्यापनाची संकल्पना, इतिहास व महत्त्व स्पष्ट करणे.

२. अध्यापनात आत्मविश्वास निर्माण करणे.

३. सूक्ष्म अध्यापन कौशल्याचा सराव देणे व कौशल्य विकसित करणे.

४. छात्राध्यापकांच्या अध्यापन कौशल्यामध्ये सुधारणा होण्यासाठी प्रत्याभरण देणे.

५. आत्मसात केलेल्या विविध कौशल्याचे एकात्मीकरण करणे.

सूक्ष्म अध्यापन कौशल्य समृद्धी प्रात्यक्षिक कार्याच्या आयोजनासाठी पुढील काही मार्गदर्शक तत्त्वे विचारात घ्यावीत–

१. तात्त्विक माहिती

प्रथम सूक्ष्म अध्यापन संकल्पना, इतिहास, वैशिष्टये इ. सांगून सूक्ष्म अध्यापन कृतिसत्राचे प्रत्यक्ष स्वरूप कसे असेल ते स्पष्ट करावे. त्यानंतर अध्यापनातील विविध सूक्ष्म कौशल्यांचा परिचय करून द्यावा. सर्व शालेय विषयांना आवश्यक व उपयुक्त अशी सूक्ष्म अध्यापन कौशल्ये निश्चित करावीत.

सूक्ष्म अध्यापन कौशल्याची तात्त्विक माहिती द्यावी. यात कौशल्याचे स्वरूप, अध्यापनातील त्या कौशल्याचे स्थान, कौशल्याचे उपघटक इ. बाबी विविध शालेय विषयातील उदाहरणे देऊन स्पष्ट करावीत.

२. नमुना सादरीकरण

शिक्षक प्रशिक्षकांनी सूक्ष्म अध्यापनाच्या नमुना सादरीकरणासाठी एखाद्या विषयातील छोट्या उपघटकाची निवड करून त्याद्वारे ते सूक्ष्म अध्यापन कौशल्य छात्राध्यापकांसमोर सादर करावे. त्या सूक्ष्म अध्यापन कौशल्याचे उपघटक केव्हा, कोठे व कसे घडले हे निरीक्षण करणाऱ्यांला कळले पाहिजे. सदरच्या नमुना सूक्ष्म अध्यापन कौशल्याच्या पाठ टाचणाचा एक

आराखडा देखील काचफलकात लावावा. यात अपेक्षित कौशल्याचे उपघटक व त्यांचा वापर तसेच त्याज्य घटकांचा पूर्ण अभाव असला पाहिजे.

वेगवेगळ्या सूक्ष्म अध्यापन कौशल्याच्या निरीक्षणासाठीच्या सूचना व मार्गदर्शन छात्राध्यापकांना करावे. नमुना सादरीकरण पाच मिनिटांच्या अवधीचे असावे व सादरीकरणानंतर कौशल्यातील उपघटकांवर आधारीत छात्राध्यापकांशी चर्चा करावी.

नमुना सादरीकरण हे फक्त पाचच कौशल्यांचे न होता सर्व विषयांना आवश्यक व उपयुक्त अशा इतर कौशल्याचे ही व्हावे. त्यापैकी छात्राध्यापक ज्या कौशल्याबाबतीत अप्रगत वा कमी प्रगत असेल, ती कौशल्ये तो सूक्ष्म अध्यापनासाठी निवडेल/निवडावीत.

३. नियोजन

पाच मिनिटांच्या कालावधीत सूक्ष्म कौशल्याच्या अपेक्षित उपघटकांचा अधिकतम वापर करावयाचा असतो. सूक्ष्म अध्यापन हे आशयमुक्त तंत्र आहे. म्हणून यात मुख्य आशय व अध्यापन उद्दिष्ट यास गौण स्थान आहे. यासाठी सूक्ष्म पाठ नियोजनात शिक्षक कृती, विद्यार्थी कृती व कौशल्यातील उपघटक असे तीनच रकाने हवेत. हे नियोजन नेहमी सखोलपणे करावे. नियोजनात वेळेची नोंद केल्यास अधिक चांगले ठरेल. ही नोंद अर्ध्या मिनिटाच्या कालावधीची हवी. वरील सर्व नियोजन निर्दोष व अचूक करण्यावर भर द्यावा.

४. अध्यापन

सूक्ष्म अध्यापन पाठांचे आयोजन करताना सात ते आठ छात्राध्यापकांचा गट तयार करावा. त्यात एक अध्यापक, एक पाठ निरीक्षक, एक वेळ निरीक्षक (नियंत्रक) व अन्य छात्राध्यापक हे विद्यार्थी म्हणून आवश्यक असतात. जो छात्राध्यापक पुढील पाठ घेणार असेल त्याला त्याच्या अध्यापन कार्याच्या मननासाठी वेळ मिळावा, यासाठी त्यास कोणतेही काम देऊ नये.

सूक्ष्म अध्यापन कौशल्यातील सर्व अपेक्षित उपघटकांना अधिकाधिक वाव मिळेल असा आशय निवडण्याबाबत व त्या अनुषंगाने पाठ नियोजन तसेच पाठ टाचण लेखनाबाबत

छात्राध्यापकांना मार्गदर्शन करावे. निरीक्षक जेवढे जास्त तेवढे वस्तुनिष्ठ व सूक्ष्मपणे पाठ निरीक्षण शक्य होते.

अध्यापनात प्रत्याभरणासाठी व्हिडिओ रेकॉर्डिंग, टेपरेकार्डिंगचा वापर करता येईल. अध्यापनाच्या वेळी छात्राध्यापक विद्यार्थीच्या भूमिकेत गंभीरपणे जाणे महत्त्वाचे आहे. पाठ निरीक्षक, वेळे नियंत्रक, शिक्षक व विद्यार्थी अशा भूमिका करण्याची संधी प्रत्येक छात्राध्यापकास मिळावी.

५. प्रत्याभरण

प्रत्याभरण हा सूक्ष्म अध्यापनाचा आत्मा आहे. प्रत्याभरण अचूक, नेमके व वस्तुनिष्ठ असावे. चांगल्या बाबी दाखवून प्रोत्साहन द्यावे. तसेच त्रुटी, दोष परखडपणे दाखवून सुधारण्यासाठी प्रेरणा व मार्गदर्शन करावे. छात्राध्यापकांना प्रत्याभरण देण्यासाठी निरीक्षण कसे करावे व प्रत्याभरण कसे व्हावे याबाबत मार्गदर्शन होणे आवश्यक आहे. प्रत्याभरण मिळाल्यानंतर पुनर्नियोजन करून पुनराध्यापन व्हावे व नंतर पुनर्प्रत्याभरणही व्हावे. कोणत्याही पाच सूक्ष्म कौशल्याल्यांचे अध्यापन व पुनराध्यापन करावे.

६. सेतूपाठ (कौशल्यांचे एकात्मीकरण)

सूक्ष्म कौशल्यांचे अध्यापन व पुनराध्यापन झाल्यावर सर्व कौशल्यांचे एकात्मीकरण करता येण्यासाठी सेतुपाठांचा तात्त्विक भाग स्पष्ट करून सेतूपाठाचे नमुना सादरीकरण करावे. त्यानंतर प्रत्येक छात्राध्यापकांना सेतुपाठ नियोजनात मार्गदर्शन करून सेतुपाठाचे अध्यापन व प्रत्याभरण पूर्ण करावे.

सेतूपाठात शिकवलेली कौशल्ये व न शिकवलेली कौशल्ये यांची एकत्रित गुंफण करणे आवश्यक आहे. कारण सेतूपाठ हा सूक्ष्म अध्यापन व सराव पाठ यांना जोडणारा दुवा आहे.

७. अहवाल लेखन

सूक्ष्म अध्यापन कौशल्यांचे अध्यापन, पुनराध्यापन व सेतूपाठ झाल्यानंतर एकूण कृत्रिसत्राच्या कार्यक्रमाचे अहवाल लेखनाचे काम छात्राध्यापकांना सादर करावयास सांगावे. या अहवालात पुढील क्रम हवा–

१. सूक्ष्म अध्यापन–अर्थ, इतिहास, स्वरूप, महत्त्व इ.

२. प्रत्यक्ष घेतलेल्या सूक्ष्म कौशल्यांचा तात्त्विक भाग.

३. अध्यापन व पुनराध्यापनाची कारणे.

४. अध्यापन व पुनराध्यापनावरील प्रत्याभरण तक्ते.

५. सूक्ष्म अध्यापन कृतिसत्राबाबतचे प्रत्याभरण.

(कौशल्य निदान प्रक्रियेची माहिती छात्राध्यापकांनी अहवालात लिहिण्याची आवश्यकता नाही.)

८. मूल्यमापन

सूक्ष्म अध्यापन कौशल्य समृद्धी प्रात्यक्षिकासाठी एकूण ७५ गुण आहेत. गुणांची विभागणी ही पुढीलप्रमाणे असेल–

पाच कौशल्याचे अध्यापन व पुनराध्यापन–	५० गुण
सेतूपाठ अध्यापन–	२० गुण
अहवाल लेखन–	५ गुण
	७५ गुण

PEP A2 (EPC) Understanding the Self (‘स्व’ आकलन)

कालावधी– श्रेयांक–१ गुण–२५

2- Lecture

30- Instructional Hours

उद्दिष्ट्ये

छात्राध्यापकांना पुढील बाबतीत मदत करणे–

१. एक ‘व्यक्ती’ तसेच एक ‘शिक्षक’ म्हणून ‘स्व’ विषयी जाणून घेणे.

२. सामाजिक नातेसंबंधंविषयीची संवेदनशीलता व त्या अनुषंगाने संप्रेषण कौशल्ये विकसित करणे.

३. वेगवेगळ्या पातळ्यांवरील संघर्ष हाताळण्यासाठी लागणारी लवचिकता अंगी बाणवणे.

४. शारीरिक, मानसिक, भावनिक क्षमतांच्या विकासास मदत करणे.

आयोजन

या प्रात्याक्षिकासाठी छात्राध्यापकाचे सात ते आठ गटांत विभागणी करावी. प्रत्येक गटासाठी मार्गदर्शकांनी प्रात्यक्षिकांसंदर्भातील माहिती व सूचना द्याव्यात. प्रत्येक गटातील छात्राध्यापकांनी वेगवेगळ्या उपक्रमांची पूर्तता प्राध्यापकांच्या मार्गदर्शनाखाली पूर्ण कराव्यात. सुरूवातीला मार्गदर्शकांनी या विविध उपक्रमांची छात्राध्यापकांना माहिती द्यावी. या उपक्रमांच्या अंमलबजावणी उपक्रमनिहाय वेळेचे नियोजन करावे व तयारीसाठी छात्राध्यापकांना पुरेसा वेळ द्यावा. शेवटी छात्राध्यापकांना अहवाल लेखन करावयास सांगावे.

सदरच्या प्रात्यक्षिकाअंतर्गत करावयाच्या वेगवेगळ्या कृतीची, पद्धतीची, उपक्रमांची पुढे काही माहिती दिलेली आहे–

उपक्रमांचा तक्ता

अ. क्र.	उपक्रम	पद्धती	कालावधी (Instructional Hours)	गुण
१.	‘स्व’ जाणीव/‘मी कोण? SWOT विश्लेषण इ.	चर्चा, कथन, उपक्रम नोंदपत्रक		१०
२.	विशेष किंवा यशस्वी विद्यार्थ्यांच्या गरजांचा अभ्यास	व्यक्तीभ्यास पद्धती		१०
३.	विविध वृत्तपत्रे, मासिके, जर्नल, ब्लॉग इ. मधील लेखांचे वाचन/विश्लेषण	गटचर्चा, सादरीकरण		१०
४.	शैक्षणिक वा सामाजिक आशय असलेल्या माहितीपट, लघूपट, चित्रपट यांचा रसास्वाद/समीक्षा	अवलोकन, अनुभवांची देवाणघेवाण		१०
५.	एखाद्या सामाजिक प्रश्नाचा अभ्यास आणि त्यावर आधारित ‘स्व’ मत प्रगटन व	निबंध लेखन		१०

	निबंधलेखन			

उपक्रम १– गटातील छात्राध्यापकांना 'स्व' जाणीवेसाठी त्यांचे SWOT विश्लेषण करावे. त्यांची बलस्थाने, कमकुवत बाबी, संधी व भीती यांचे विश्लेषण करावे, त्याअनुषंगाने त्यांना मार्गदर्शन करावे. छात्राध्यापकांना 'स्व' परिचय करून देण्यास सांगावे. त्यांच्या अभिरूची, कौशल्ये, क्षमता, व्यक्तिमत्त्व इ. चे कथन करावयास सांगावे.

उपक्रम २– गटातील छात्राध्यापकांना अनुत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी; परीक्षेत प्रथम आलेले विद्यार्थी वा अन्य एखाद्या विशेष विद्यार्थ्यांच्या गरजांचा अभ्यास करावयास सांगावे. यासाठी प्रश्नावली, मुलाखत इ. चा वापर करून व्यक्तिभ्यास करावयास सांगावे.

उपक्रम ३– एखाद्या लेखातील आशयाचे विश्लेषण करून त्यावर आधारित चर्चा घडवून आणावी. हे लेख विविध स्त्रोतांपासून उदा. वृत्तपत्रे, मासिके, जर्नल्स, ब्लॉग इ. मधून छात्राध्यापकांना निवडण्यास सांगावे. हे लेख जीवन, शिक्षण, समाज वा चालू घडामोडींशी निगडीत असावेत.

उपक्रम ४– एखादा शैक्षणिक व सामाजिक आशय असलेला माहितीपट, लघूपट वा चित्रपट छात्राध्यापकांना दाखवून वा त्यांनी पाहून त्याची समीक्षा करावयास सांगावी. तसेच त्यावर आधारित आपल्या अनुभवाची देवाणघेवाण गटात घडवून आणावी.

उपक्रम ५– एखादा सामाजिक प्रश्न छात्राध्यापकांना देवून वा त्यांनी स्वत: निवडून त्या प्रश्नाचा छात्राध्यापकाना अभ्यास करावयास सांगावे. त्यावर आधारित गटात छात्राध्यापकांना 'स्व' मत प्रगट करण्याची संधी द्यावी. तसेच यावर आधारित निबंध लेखन किंवा अहवाल लेखन करावयास सांगावे.

मूल्यमापन

गट मार्गदर्शकांनी वरील विविध उपक्रमांचे मूल्यमापन करण्यासाठी छात्राध्यापकांच्या गट कार्यातील सहभागाचे, त्याच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करावे, तसेच त्यांनी केलेल्या व्यक्तिभ्यासाचे, समीक्षा, निबंध लेखन यासारख्या बाबींचे मूल्यमापन करावे.

PEP A3 (EPC) Health & Physical Education Workshop

आरोग्य व शारीरिक शिक्षण कार्यशाळा

कालावधी- श्रेयांक-१ गुण-२५

2- Lecture

30- Instructional Hours

आरोग्य व शारीरिक शिक्षण कृत्रिसत्राची उद्दिष्ट्चे

१. छात्राध्यापकांना आरोग्याची संकल्पना समजावून देणे.

२. छात्राध्यापकांना शारीरिक शिक्षणाचे महत्त्व समजावून देणे.

३. भारतीय व परदेशी खेळांचा परिचय करून देणे.

आयोजन

छात्राध्यापकांना आरोग्य, शारीरिक शिक्षण, विविध खेळ, विविध खेळाडूंच्या जीवन परिचय करून द्यावा. यासाठी तज्ञांची व्याख्याने, कार्यशाळा यांचे आयोजन करावे. यात पुढील घटकांचा समावेश करावा-

१. आरोग्य- संकल्पना, ध्येय व उद्दिष्ट्चे.

२. आधुनिक जीवनशैलीत आरोग्य शिक्षणाचे महत्त्व.

३. शारीरिक शिक्षण-संकल्पना, महत्त्व.

४. भारतीय व परदेशी खेळ प्रकार (प्रत्येकी दोन), ॲथलेटिक्स्.

मूल्यमापन

आरोग्य व शारीरिक शिक्षणासंबंधीच्या कार्यशाळेतील सहभाग व सरावासाठी १० गुण व अहवाल लेखनासाठी ५ गुण द्यावेत. याशिवाय छात्राध्यापकांची १० गुणांची शारीरिक परीक्षा होईल.

PEP A4 (EPC) General Orientation of Student-Teacher

(छात्राध्यापकांचे सर्वसामान्य उद्‌बोधन)

कालावधी- श्रेयांक-१ गुण-२५

2- Lecture

30- Instructional Hours

उद्दिष्ट्ये

१. छात्राध्यापकांना वेळ व्यवस्थापन व संघटन कौशल्यांची गरज व विविध क्षेत्रातील उपयोजन समजावून घेण्यास मदत करणे.

२. विविध उपक्रमांच्या आयोजनांसाठी लागणारी संघटन कौशल्ये तसेच संप्रेषण कौशल्ये याचे महत्त्व समजावून घेण्यास मदत करणे.

३. फुरसतीच्या वेळेतील कौशल्ये, सुरक्षितता विषयक कौशल्ये समजावून घेण्यास मदत करणे.

उपक्रम १- वेळ व्यवस्थापन व संघटन कौशल्य-गरज, फायदे व उपयोजन क्षेत्र.

उपक्रम २- प्रभावी अध्ययन कौशल्य- गरज, फायदे व उपयोजन क्षेत्र.

उपक्रम ३- संप्रेषण कौशल्य- गरज, फायदे व उपयोजन क्षेत्र.

उपक्रम ४- फुरसतीच्या वेळेतील कौशल्य- गरज, फायदे व उपयोजन क्षेत्र.

उपक्रम ५- सुरक्षितता विषयक कौशल्ये- गरज, फायदे व उपयोजन क्षेत्र.

आयोजन

छात्राध्यापकांना भावी जीवनात शैक्षणिक क्षेत्रामध्ये काम करत असताना विविध कौशल्ये अंगी बाणवावी लागतात. या कौशल्याच्या अधिकच्या अभ्यासाने व सरावाने त्यांचा अधिक विकास करता येतो. यशस्वी जीवनासाठी ही कौशल्ये आवश्यक असतात. यातील काही कौशल्यांची ओळख छात्राध्यापकांना करून देण्यासाठी गट मार्गदर्शकांनी या कौशल्यांचा तात्त्विक भाग सांगून या कौशल्याची गरज व त्यांचे व्यक्ती जीवनात होणारे फायदे स्पष्ट करावेत. तसेच या कौशल्याचे अन्य विविध क्षेत्रात होणारे उपयोग गट चर्चेद्वारे किंवा

अनुभव कथनाद्वारे सांगावेत. यासाठी वर दिलेल्या उपक्रमांपैकी किमान दोन उपक्रमांचे आयोजन करण्यात यावे व त्यांचा अहवाल तयार करावा. पालक सभेत ही या कौशल्यांचा छात्राध्यापकांना भावी जीवनात होणाऱ्या उपयोगासंबंधी चर्चा करावी.

मूल्यमापन

छात्राध्यापकांच्या निरीक्षण नोंदीच्या किंवा हस्तपुस्तिकेतील नोंदीच्या सहाय्याने त्यांना प्रत्याभरण देऊन त्यांचे मूल्यमापन करावे. तसेच गरजेनुरूप उपचारात्मक अध्यापनाचे काम करावे. दोन उपक्रमांसाठी प्रत्येकी १० गुण व अहवाल लेखनासाठी ५ गुण द्यावेत.

IEV A- Internal Examination & Viva Voce

B. A. B. Ed. (Sem. I)

अ. क्र.	**Sem. I (IEV A)**	गुण
१.	घटक चाचणी/स्वाध्याय/प्रपाठ/गुगल टेस्ट इ.	१०
२.	End Exam	१०
३.	Viva Voce	३०
एकूण		**५०**

B. A. B. Ed. Four Year Integrated Programme

First Year-Semester I

Childhood and Growing Up

PET 3 (Perspiration Education-Theory)

Contact Hours: 4 Hours per Week

Credits: 04

Total Instructional Hours: 60

Total Marks: 100

External Assessment: 60

Internal Assessment: 40

B) Course Objectives

To enable the student teacher to

1) Develop theoretical perspective and understanding of dimensions and understanding of dimensions and stages of child development.
2) Understand concepts of growth and development and factors influencing them.
3) Understand adolescence stages of human development.
4) Develop understanding of theories of child development-cognitive, psychosocial, language etc.
5) Understand role of socio-cultural environment in shaping child development in Indian context.
6) Understand various dimensions of personality development of child.

C) Course Syllabus

Module I Introduction to Child Development

a) Child development- concept, importance of studying it

b) Fundamental needs of Children-Biological, Physical, Social, Emotional

c) Child Psychology- Definition, Nature

d) Methods of Studying Behaviour- Observation, Introspection, Socio-Metry, Case-Study, Experimental.

Module II Growth and Development

a) Concept of growth and development

b) General principles of development

c) Factors influencing development-Environment, Heredity, Nutrition, Diseases, Intelligence, Language.

Module III Theories of Child Development

a) Cognitive theories of child development by Bruner, Piaget, Vygotsky.

b) Erickson’s views of psychosocial development of child

c) Language development theory of Noam Chomsky.

Module IV Personality Development of Child and Socio-cultural context

a) Personality-concept

b) Determinants of Personality

c) Influence of family, school, media and socio-cultural environment on personality

- Social environments esp. Slum, SC, ST, girl (marginalisation first generation learn

(Each module- 01 credit

- 15 Instructional Hours)

PET 3 बाल्यावस्था आणि वाढते वय

उद्दिष्टे

छात्राध्यापकाला खालील बाबींसाठी सक्षम करणे–

१) बालविकासाच्या अवस्था व मितींचे आकलन आणि सैद्धांतिक दृष्टिकोन विकसित करणे.

२) वाढ आणि विकास या संकल्पनांचे आणि त्यावर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे आकलन करणे.

३) मानवी विकासाच्या कुमारावस्थेच्या टप्प्यांचे आकलन करणे.

४) बालविकासाच्या उपत्तींचे (बोधनिक, मनोसामाजिक, भाषिक) आकलन विकसित करणे.

५) भारतीय संदर्भात बालविकासाला आकार देणाऱ्या सामाजिक आणि सांस्कृतिक पर्यावरणाची भूमिका समजून घेणे.

६) बालकाच्या व्यक्तिमत्त्व विकासाच्या विविध मिती समजून घेणे.

१. बालविकासाचा परिचय

अ. बालविकास-संकल्पना, अभ्यासण्याची गरज.

ब. बालकाच्या मूलभूत गरजा-जैविक, शारीरिक, सामाजिक, भावनिक.

क. बाल मानसशास्त्र-व्याख्या, स्वरूप.

ड. वर्तणूक अभ्यासण्याच्या पद्धती- निरीक्षण, आत्मनिरीक्षण, समाजमिती, व्यक्तिअभ्यास, प्रायोगिक.

२. वाढ आणि विकास

अ) वाढ आणि विकास-संकल्पना.

ब) विकासाची सामान्य मूलतत्त्वे.

क) विकासावर परिणाम करणारे घटक- पर्यावरण (परिसर), अनुवंशिकता, पोषण, रोग, बुद्धिमत्ता, भाषा.

३. बालविकासाच्या उत्पत्ती

अ) बालविकासाच्या बोधनिक उत्पत्ती- ब्रूनर, पियाजे, वायगोट्स्की

ब) बालकाच्या मनोसामाजिक विकासाबाबत एरिकसन यांचे मत.

क) नोआम चोमस्की यांची भाषा विकासाची उत्पत्ती.

४. बालकाचा व्यक्तिमत्त्व विकास व सामाजिक-सांस्कृतिक संदर्भ

अ) व्यक्तिमत्त्व संकल्पना

ब) व्यक्तिमत्त्वाचे निर्धारक घटक

क) व्यक्तिमत्त्व विकासावरील कुटुंब, शाळा, सामाजिक-सांस्कृतिक वातावरण यांचा प्रभाव. (विशेषत: झोपडपट्टी, दलित, आदिवासी बालके व मुली)

Sessional Work (Any 2 of the following)

Continuous Internal Evaluation (CIE)

Marks-40

1) Case Study of a child/adolescent
2) Study of one child from slum, dalit, tribal, girl marginalisation
3) Watch on educational documentary/short film/film on children's/adolescent discussion/report writing
   e. g. Taare Zameen Par/Pistulya/Smile Pinky 2008/Gippie 2013
4) Presentation of biography of on educational psychologist using ICT tools.

सचीय कार्य (खालीलपैकी २)

१) एका बालकाचा/कुमाराचा व्यक्तिअभ्यास.

२) झोपडपट्टी, दलित, आदिवासी समुदाय यातील एका बालकाच्या अभ्यास.

३) बालकांच्या/कुमाराच्या समस्यांवर शैक्षणिक माहितीपट/लघुचित्रपट/चित्रपट पाहणे, चर्चा/अहवाल लेखन. उदा. तारे जमीन पर, पिस्तुल्या, स्माईल पिंकी, जिप्पी.

४) एका शैक्षणिक मानसशास्त्रज्ञाच्या जीवनाचा अभ्यास आणि माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान साधने वापरून त्याचे सादरीकरण.

Text Book

१) भंगाळे शैलजा (२०१९), 'बाल्यावस्था आणि वाढते वय', प्रशांत पब्लिकेशन.

२) कळके माधवी, 'बाल्यावस्था व विकास', प्रशांत पब्लिकेशन.

३) करंदीकर सुरेश, (१९९७), 'शैक्षणिक मानसशास्त्र', फडके प्रकाशन.

४) Aggarwal J. C. (2010), Essentials of Educational Psychology, cikas Publishing House.

५) Mangal S. K., Mangal Shuhadra, Chilhood and Growing Up,

Reference Books

1) Aggarwal J. C. (2010), 'Essentials of Educational Psychology', Vikas Publishing House Ltd, New Delhi.

2) Chauhan S. S. (2009), 'Advanced Educational Psychology', Vikas Publishing House Pvt Ltd, New Delhi.

3) Dandapani S. (2000), 'A Textbook Of Advanced Educational Psychology', Anmol Publication, New Delhi.

4) Mangal S. K. (2008), 'Advanced Educational Psychology', Prentice Hall of India.

5) Sharma N. (2011), 'Understanding Adolescence, National Book Trust.

6) Woolfok (2008), 'Educational Psychology' Pearson Education.

7) कुलकर्णी के. व्ही. (१९७७), 'शैक्षणिक मानसशास्त्र', विद्या प्रकाशन.

8) खरात आ. पा. (१९७४), 'प्रगत शैक्षणिक मानसशास्त्र', विद्या प्रकाशन.

9) दांडेकर वा. ना. (१९७०), 'प्रायोगिक आणि शैक्षणिक मानसशास्त्र', विद्या प्रकाशन.

F)

CO (Course Outcomes)	Bloom's Taxonomy
Course Outcomes At the end of the course, student teachers will be able to	
• Identify stages of growth and development of child	Knowledge
• Explain characteristics of Adolescent stage	Understanding
• Interpret the issues of Adolescent with the use of Visual medium (film)	Application
• Apply theories of psychologists To know various domains child development	Application
• Compare and contrast multiple determinants of behaviour (environment, biological, gene lie)	Analysis

G)

Scheme of Course Evaluation

1.	End Semester Examination (ESE)	60
2.	Continuous Internal Evaluation	40
		100

H) Question Paper Pattern (60 Marks)

	Nature/Type of Question	9 Marks
1.	Fill in the blanks MCQ	10
2.	Short Notes	10
3.	Give Reason/Short Answer	20
4.	Essay type Question	20
		60

B. A. B. Ed. I Semester II

PEP B1 (EPC): Drama and Art in Education

(शिक्षणातील नाट्य आणि कला)

Instructional hours-30 Credit-2 गुण–५०

उद्दिष्ट्ये

१. छात्राध्यापकांना भारताच्या समृद्ध सांस्कृतिक वारशाबद्दल जागरूक बनवण्यास मदत करणे.

२. विविध कला प्रकारांबाबत फरक ओळखता येणे, रसास्वाद घेणे, याबाबतीत मदत करणे.

३. कलात्मक आणि सौंदर्यात्मक संवेदनशीलता विकसित करण्यास मदत करणे.

४. विविध सृजनात्मक कलाप्रकारांमधून सृजनशीलता.

आयोजन

या एकूण प्रात्यक्षिक कार्याचे पुढील प्रकारे आयोजन करावे.

१) नाट्य आणि त्याची मूलतत्त्वे

शिक्षक शिक्षकाने सृजनात्मक लेखनाचे प्रकार सांगून नाट्य प्रकाराचे महत्त्व सांगावे. शालेय पातळीवर अभिनीत होऊ शकणाऱ्या भूमिकापालन/पथनाट्य/मूकनाट्य आदी प्रकारांबाबत माहिती देऊन समाजबदलासाठी त्याचा कसा उपयोग होऊ शकतो, याबाबत चर्चा करावी.

२) ललितकला (संगीत व नृत्य)

महविद्यालयाने स्थानिक पातळीवरील कलाकार/शिक्षक साधन व्यक्तीच्या व्याख्यानाचे आयोजन करावे. संगीत व नृत्य क्षेत्रातील विविध पायाभूत संकल्पनांचा विद्यार्थ्यांना दिग्दर्शन पद्धतीने परिचय करून द्यावा.

शिक्षक शिक्षकाने दृकश्राव्य माध्यमांच्या साहाय्याने संकल्पनांमधील भेद स्पष्ट करावा. शैक्षणिक उपयोजनाबाबत विद्यार्थ्यांमध्ये चर्चा घडवून आणावी.

३) रेखाचित्र, चित्रकला आणि हस्तकला

स्थानिक कलाशिक्षकाच्या सहाय्याने महाविद्यालयाने कलांबाबतच्या विविध संकल्पना प्रात्यक्षिक रीतीने छात्राध्यापकांना समजावून द्याव्यात. मॉडेल, रांगोळी, कलांचा शैक्षणिक उपयोग कसा करता येतो हे सांगावे.

सदर प्रात्याक्षिकाच्या आयोजनासाठी प्रत्यक्ष अनुभव (रंगमंचीय कला, मैफल), अभ्यास भेट, दृकश्राव्य माध्यमांचा वापर, चर्चा, संमिश्र (blended) अध्ययन-अध्यापन पद्धतींचा अवलंब करावा.

खंड १- नाट्य आणि त्याची मूलतत्त्वे

अ. सृजनात्मक लेखन- नाट्य लेखन

ब. नाटकाचे प्रकार- पथ नाट्य, मूकनाट्य

क. शैक्षणिक आणि सामाजिक बदलासाठी नाट्य

खंड २- ललितकला (संगीत)

अ. सूर, ताल, लय (सरगम)

ब. स्वरसंगीत- लोकसंगीत, प्रार्थना, कविता/भावगीत

वाद्यसंगीत-वाद्यांचे प्रकार

क. शैक्षणिक बाबींसाठी स्वरसंगीत व वाद्यसंगीताचे एकात्मीकरण

खंड ३ ललितकला (नृत्य)

अ. विविध नृत्य प्रकार

ब. शास्त्रीय नृत्य- भरतनाट्यम, कथक, कुचिपुडी

लोकनृत्य

क. शैक्षणिक बाबींसाठी नृत्याचे एकात्मीकरण

खंड ४ रेखाचित्र, चित्रकला आणि हस्तकला रेखाकृती

अ. रंग, आरेखन चित्रकला- रूपे, प्रकार-वारली चित्र

ब. मॉडेल (प्रतिकृती) बनवणे- कागदकाम/ओरीगामी

क. शैक्षणिक बाबींमध्ये कलांचा वापर

मूल्यमापन

छात्राध्यापकांचे गटात विभाजन करून त्याच्याकडून नाट्य व कला प्रकारांसंबंधीची प्रात्यक्षिक कार्ये पूर्ण करून घ्यावीत. त्याच्या प्रात्यक्षिक कार्याचे मूल्यमापन पुढीलप्रमाणे करावे-

अ. क्र.	**उपक्रम**	**गुण**
१.	एका वारसात्मक कला प्रकाराबद्दल चित्रात्मक प्रबंध (माहिती) लेखन	१५
२.	राष्ट्रीय/स्थानिक कलाकाराच्या जीवन व कामगिरीबद्दल लेखन किंवा मुलाखत	१५
३.	ललित कला केंद्र/विभाग/संस्थेला भेट व त्यासंबंधी अहवाल लेखन	१०
४.	एका रंगभूमी कार्यक्रमाबद्दल किंवा संगीत मैफिलीची समीक्षा लिहिणे किंवा एका पथनाट्याची स्क्रिप्ट (हस्तलेखन) लिहिणे.	१०
	एकूण	**५०**

PEP B 2 Online Classroom & Teaching Aid Workshop

(ऑनलाईन वर्ग व शैक्षणिक साधन निर्मिती कार्यशाळा)

एकूण कालावधी -४ दिवस	श्रेयांक-२
एकूण तासिका: ५४	एकूण गुण-५०

उद्दिष्ट्ये

१. छात्राध्यापकांना ऑनलाईन वर्गाध्यापनाचा परिचय करून देणे.

२. शैक्षणिक साधने निर्माण करण्याची संधी उपलब्ध करून देणे.

३. विविध शैक्षणिक साधन निर्मितीसाठी आवश्यक असणारी कौशल्ये प्राप्त करण्यास मदत करणे.

ऑनलाईन वर्गाचे आयोजन

छात्राध्यापकांना ऑनलाईन वर्गांसाठी 'शिक्षक' व 'विद्यार्थी' यांच्याकडे आवश्यक असणाऱ्या भौतिक सुविधांची माहिती द्यावी. 'ऑनलाईन वर्ग' ही संकल्पना स्पष्ट करून त्याचे फायदे व मर्यादाही सांगाव्यात. चांगला संगणक, लॅपटॉप, मोबाईल, इंटरनेट कनेक्शन, आवश्यक ती सॉफ्टवेअर्स वा ॲप्स्, बैठक व्यवस्था, हेडफोन इ. बाबींची माहिती स्पष्ट करून द्यावी. ऑनलाईन वर्गांसाठी ऑडिओ, व्हीडिओ, स्लाईट-शो, पावर पॉईंट प्रेझेंटेशन, गुगल फॉर्म इ. चा वापर कसा करता येतो हे सांगावे.

छात्राध्यापकांनी एखादा विषय निवडून त्यांची माहिती/अध्यापन ऑनलाईन पद्धतीने सादर करून दाखवावी. मार्गदर्शकांनी त्यांचे निरीक्षण करून प्रत्याभरण व मार्गदर्शन करावे. सदरच्या प्रात्यक्षिक कामकाजाची तात्त्विक माहिती लिहून ऑनलाईन पद्धतीने सादर केलेल्या भागाचा अहवाल लिहावा.

शैक्षणिक साधन निर्मिती कार्यशाळेचे आयोजन

प्रथम तात्त्विक भागावर एक व्याख्यान द्यावे त्यानंतर तज्ज्ञांकडून विविध प्रकारच्या शैक्षणिक साधनांच्या निर्मितीची प्रात्यक्षिके करून दाखवावीत. त्यानंतर छात्राध्यापकांचे लहान गटात विभागणी करावी. या गटात छात्राध्यापकांनी किमान दोन भिन्न प्रकारची

शैक्षणिक साधने तयार करावीत. यासाठी छात्राध्यापकांना पुरेसा वेळ द्यावी. मार्गदर्शकांनी त्याच्याकडून बाजारातील तयार साधने स्वीकारू नयेत. छात्राध्यापकांनी बनविलेल्या शैक्षणिक साधनांचे प्रदर्शन भरवावे.

तात्त्विक भाग व प्रत्यक्ष बनविलेल्या शैक्षणिक साधनाच्या निर्मितीसाठीचे साहित्य, कृती, महत्त्व यांचा अहवाल लिहिण्यास सांगावा. शैक्षणिक साधनांची एकंदरीत गुणवत्ता तपासून त्यांचे गुणदान करावे.

मूल्यमापन

अ. क्र.	**उपक्रम**	**गुण**
१.	**ऑनलाईन वर्ग** अहवाल लेखन–५ सादरीकरण–२०	२५
२.	शैक्षणिक साधन निर्मिती अहवाल लेखन–५ शै. साधने (दोन) २०	२५
एकूण		**५०**

PEP B 3 School Engagement & Visit to Innovative Centres of Pedagogy and Learning

(शाळा व नाविण्यपूर्ण अध्ययन-अध्यापन केंद्रांना भेटी)

एकूण कालावधी -९ दिवस	श्रेयांक-२
एकूण तासिका: ५४	एकूण गुण-५०

उद्दिष्ट्ये

१. छात्राध्यापकांना शालेय इमारत, परिसर, भौतिक सुविधा इ. चा परिचय होण्यास मदत करणे.

२. शालेय वातावरणात अध्ययन-अध्यापन या संकल्पना समजण्यास मदत करणे.

३. अनुभवी शिक्षकांच्या अध्यापनाचे सहजपणे निरीक्षण करण्यास, व त्यांचे अनुभव ऐकण्याची संधी उपलब्ध करून देणे.

४. मुख्याध्यापक, पर्यवेक्षक व शिक्षक यांची शालेय प्रशासनातील भूमिका व कार्ये समजण्यास मदत करणे.

५. शाळेतील शैक्षणिक, सामाजिक व सांस्कृतिक समजून घेऊन विद्यार्थ्यांशी सुसंवाद साधण्यास मदत करणे.

६. शाळा या प्रणालीसंबंधी संकल्पचित्र तयार करण्यास मदत करणे.

आयोजन

शाळा व अन्य नाविण्यपूर्ण अध्ययन-अध्यापन केंद्रांना भेटी हे प्रात्यक्षिक सुरू करण्यापूर्वी तेथील प्रशालेतील मुख्याध्यापक/पर्यवेक्षक यांच्याशी प्रात्यक्षिक कार्यासंदर्भात चर्चा करावी. छात्राध्यापकांचे गट निश्चित करावे व या अभ्यास भेटीचे नियोजन करून कार्यवाही करावी. यात पुढील उपक्रमांचा समावेश करावा-

उपक्रम

दिवस १- शालेय प्रार्थना, मूल्यपाठ, शालेय इमारत, परिसर, फलक लेखन, शाळेत दिवसभर घडणाऱ्या उपक्रमांचे निरीक्षण करावे. तसेच मुख्याध्यापक, पर्यवेक्षक, शिक्षक व शिक्षकेतर सेवक यांचा परिचय करून घ्यावा.

दिवस २- शालेय परिसर, आकार क्रिडांगण, बाग, स्वच्छतागृहे, आरोग्यविषयक सुविधा, अन्य भौतिक सुविधा-जसे की, वर्गखोल्या, बहुउद्देशिय खोल्या, ग्रंथालय, प्रयोगशाळा, संगणक कक्ष, वस्तुसंग्रहालयइ. संबंधीची माहिती करून घ्यावी.

दिवस ३- अभ्यासविषयक नियोजन, अभ्यासानुवर्ती उपक्रमांचे नियोजन, अभ्यासेत्तर कार्यक्रम यांचे वार्षिक नियोजन कसे केले जाते ते मुख्याध्यापक, उपमुख्याध्यापक, पर्यवेक्षक, जेष्ठ शिक्षक यांच्याकडून आकलन करून घेणे.

दिवस ४- वेळापत्रक तयार करण्याची तत्त्वे, वेळापत्रकाची गरज व महत्त्व, वेळापत्रकाचे प्रकार, विषयनिहाय तास, या वेळापत्रकातील अडचणी इ. चे स्वरूप समजून घ्यावे. त्याचबरोबर शाळेतील विद्यार्थ्यांची पार्श्वभूमी, त्याचा शाळेबद्दलचा दृष्टीकोन, सवंगडी, अध्ययनासाठीचे पोषक वातावरण इ. माहिती सहजपणे विद्यार्थ्यांशी हितगुज करून उपलब्ध करून घ्यावी. वर्गात जाण्यापूर्वी वा हे करण्यापूर्वी संबंधित वर्गशिक्षक अथवा विषय शिक्षक यांची परवानगी घ्यावी.

दिवस ५- शाळेतील मुख्याध्यापक, पर्यवेक्षक व शिक्षकांची भूमिका व जबाबदारी समजून घ्यावी. यासाठी त्यांना आपल्या गटात निमंत्रित करून त्यांच्याकडून चर्चा करून माहिती घ्यावी आणि याद्वारे 'शाळा' या प्रणालीसंबंधी स्वत:चे संकल्पचित्र तयार करावे.

दिवस ६ व ७ शाळेत शाळा संचलनासाठी व शैक्षणिक गुणवत्ता वाढीसाठी स्थापन केलेले विविध विभाग, संघ, समित्या, अभियान, मंच इ. चे स्वरूप, नियोजन व कार्यवाही समजून घ्यावी.

दिवस ८ अध्ययन-अध्यापन कौशल्ये आत्मसात करण्यासाठी शाळेतील अनुभवी शिक्षकांच्या पाठाचे निरीक्षण करावे. प्रत्येक छात्राध्यापकांने किमान दोन भिन्न विषयांच्या पाठाचे निरीक्षण करावे. संबंधित विषय शिक्षकांना वर्ग पाठाचे निरीक्षण करण्यापूर्वी कल्पना देणे आवश्यक आहे. त्याचबरोबर सर्वंकष मूल्यमापन प्रक्रिया शिक्षकांशी चर्चा करून समजून घ्यावी.

दिवस ९ वरील दिवसांमधून छात्राध्यापकांनी शाळेतून विविध अनुभव घेतल्यानंतर प्रत्येकाने प्रत्येक दिवसनिहाय त्याचा अहवाल तयार करावा. महाविद्यालयात सर्व छात्राध्यापकांसमोर प्रत्येकाने आपल्याला आलेले अनुभव १० ते १५ मिनिटांत सांगून त्यांचा अहवाल तयार करावा.

मूल्यमापन

सदर प्रात्यक्षिक कार्याचे पुढील मुद्यांच्या अनुषंगाने मूल्यमापन करावे.

अ. क्र.	**उपक्रम**	**गुण**
१.	शालेय प्रार्थना व अन्य उपक्रमांचे निरीक्षण	५
२.	शालेय वस्तू व भौतिक सुविधांचे निरीक्षण	५
३.	अभ्यासविषयक व अभ्यासेतर उपक्रमांचे निरीक्षण	५
४.	वेळापत्रक व विद्यार्थी परिचय	५
५.	मुख्याध्यापक, पर्यवेक्षक व शिक्षक याच्या भूमिका	५
६.	विविध विभाग, समित्या, संघ, मंच यांचा अभ्यास	५
७.	शालेय अनुभवी शिक्षकांचे पाठनिरीक्षण	५
८.	अहवाल लेखन	५
९.	अनुभव कथन व सादरीकरण	१०
एकूण		**५०**

IFV B- Internal Examination & Viva Voce

B. A. B. Ed. I (Sem. II)

अ. क्र.	**Sem II (IEV. B)**	**गुण**
१.	घटक चाचणी/स्वाध्याय/प्रपाठ/गुगल टेस्ट इ.	१०
२.	End Exam	१०
३.	Viva Voce	३०
एकूण		**५०**

संदर्भ साहित्य

१. शालेय पाठ्यपुस्तके (SCERT & NCERT)

२. भंगाळे शैलजा-शिक्षणातील नाट्य आणि कला, प्रशांत पब्लिकेशन.

३. पाटील दीपक, पाटील विनोद (२०१६) शिक्षणातील नाट्य आणि कला, अथर्व प्रकाशन.

४. Nemade Jayashri (2017) Drama and Art in Education Prashant Publication.

संदर्भ पुस्तके

५. मराठी विश्वकोश

६. NCERT (2006) Position Paper by National Focus Group on Arts, Music, Dance and Theatre.

७. NCERT भारतीय हस्तकला परंपरा की खोज

८. कोल्हापूर सूक्ष्म कौशल्ये- अ. नं. जोशी

९. Creative English Communication- N. Krishnaswamy & T. Sriraman (Macmillan Publsihers)

१०. यशस्वी अध्यापन-ना. के. उपासनी, के. वि. कुलकर्णी श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.

११. Yoga Education, NCTE Publication.

१२. शारीरिक शिक्षणाचे सैद्धांतिक, ऐतिहासिक आणि सामाजिक पैलू-प्रा. मोहनकुमार उ. सरतापे खडकीकर (हर्षद पब्लिकेशन)

१३. सूक्ष्म अध्यापन-वसंत देशपांडे व सुमन करंदीकर (आर्य संस्कृती मंडळ, पुणे)

।।शीलं परं भूषणम्।।

Shri Acharyaratna Deshbhooshan Shikshan Prasarak Mandal, Kolhapur

Mahavir Mahavidyalaya, Kolhapur

(Autonomous)

Affiliated to Shivaji University, Kolhapur

Syllabus for Choice Based Credit System (CBCS) Bachelor of Vocation (B. Voc.) Programme

Programme	**Bachelor of Vocation in**
Part	I
Semester	I
Course Code	
Course Name	
Course Title	
Paper No.	

Under the Faculty of Interdisciplinary Studies

(To be introduced from Academic Year 2021-22 onwards)

Subject to the revisions & modifications made from time to time

Mahavir Mahavidyalaya, Kolhapur (Autonomous)

Affiliated to Shivaji University, Kolhapur

(New syllabus under Autonomy to be introduced from June, 2021 onwards)

A) Primary Information:			
Programme	**B. A. B. Ed**		
Part	I	Semester	I
Course		Course Code	**Part 3**
Total Marks	**50 Marks**	Course Type	**Semester**
Total Credits	**04**	Implementation	**2021-22**
Course Title			

B) Course Objectives:
i)
ii)
iii)
iv)

C) Course Syllabi:

(CR=Credits/IH: Indtructional Hours)

Modules	CR	IH
Module I:	01	15
1.1		
1.2		
1.3		
1.4		
Module II:	01	15
2.1		
2.2		
2.3		
2.4		
Module III:	01	15
3.1		
3.2		
3.3		
3.4		
Module IV:	01	15
4.1		
4.2		
4.3		
4.4		

D) Reference materials	
D 1) Text Books for Reading	
1.	
2.	
3.	
4.	
D 2) Books for Reference	
1.	
2.	
3.	

E) Suggested methods of Teaching:	
i)	
ii)	
iii)	
iv)	

F) Course Outcomes:		**Blooms Taxonomy**
CO 1		
CO 2		
CO 3		
CO 4		

G) Scheme of Course Evaluation		
1.	End Semester Examination (ESE)	40
2.	Continuous Internal Evaluation (CIE)	10
3.	**Total Marks**	**50**

H) Suggested techniques for Continuous Internal Evaluation (10 Marks)		
1.		
2.		
3.		
4.		
5.	**Total Marks**	**10**

I) Question Paper Pattern (40 Marks)

Q. No.	Nature/Type of Question	Marks
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.	**Total Marks**	**40**

●●●

|| शीलं परं भूषणम् ||

Shri Acharyaratna Deshbhooshan Shikshan Prasarak Mandal, Kolhapur

Mahavir Mahavidyalaya, Kolhapur (Autonomous)

Affiliated to Shivaji University, Kolhapur

Syllabus for Choice Based Credit System (CBCS)
Bachelor of Arts & Bachelor of Education
(B. A. B. Ed.) Programme

Programme	Bachelor of Arts & Bachelor of Education
Part	I
Semester	II
Course Code	-
Course Name	-
Course Title	GENDER, SCHOOL & SOCIETY
Paper No.	PET 4

Under the Faculty of Interdisciplinary Studies

(To be introduced from Academic Year 2021 – 22 onwards)

Subject to the revisions & modifications made from time to time

Mahavir Mahavidyalaya, Kolhapur (Autonomous)

Affiliated to Shivaji University, Kolhapur

(New syllabus under Autonomy to be introduced from June, 2021 onwards)

A) Primary Information:			
Programme	**Bachelor of Arts & Bachelor of Education (B. A. B. Ed.) CBCS**		
Part	**I**	Semester	**II**
Course	**Education**	Course Code	**-**
Paper No.		Course Type	**Semester**
Total Marks	**50 Marks**	Implementation	**2021 - 22**
Total Credits	**02**	Contact Hours	**03 / Week**
Course Title			

B) Course Objectives:	
i)	Develop basic understanding and familiarity with key concepts – genders, gender bias empowerment, gender parity, equity and equality patriarchy and feminism.
ii)	Develop understanding the nature and process of socialization
iii)	Learn about gender issues in school, curriculum, textual materials across disciplines pedagogical processes and its intersection with class, caste, religion and region
iv)	Understand how gender power and sexuality relate to education (in terms of access curriculum and pedagogy.
v)	To inca gender equality values in family

C) Course Syllabi: (CR = 02 Credits / IH: 30 Instructional Hours)			
Modules	**CR**	**IH**	
Module I : GENDER ISSUES – KEY CONCEPTS	01	15	
1.1 Meaning, nature and importance of gender construction sex sexuality, patriarchy, masculinity and feminism			
1.2 Gender bias gender stereotyping and empowerment			

1.3 Gender equality and equality in relation with			
1.4 Life skills, Civic education and training to deal issues of gender			

Module II : UNDERSTANDING THE NATURE AND PROCESSES OF SOCIALIZATION		
2.1 At home: Family as a social institution, parenting styles and their impact, transmission of parental expectations and values		
2.2 Socialization and the community: Neighbourhood, extended family religious group and their socialization functions, mutual dependence of man and society		
2.3 At school: Impact of entry to school, relation between school and society, value formation in the context of schooling (Role of schooling in developing national, secular and humanistic values)		
2.4 Understanding interface between home, community and school		
Module III : GENDER IN CURRICULUM	01	15
3.1 Gender in text and context in secondary level (Text Book), disciplines classroom management or processes including pedagogy		
3.2 Redressal of sexual harassment and abuse in curriculum		
3.3 Teacher as an agent of change in eliminating gender disparities and gender in equality		
3.4 Policy initiative relating to women empower skims and programmes relating to various commissions and committees		
Module IV : GENDER, SEXUAL HARASSMENT AND ABUSE		
4.1 Meaning, nature types and reasons of harassment		
4.2 Sites of conflict social and emotional		
4.3 Agencies perpetuating harassment family, school workplace and media (print and electronic)		

D) Reference Materials	
D1) Study Books for Reading	
1.	• Bhasin, Kamla. 2000. Understanding Gender. New Delhi: Kali for Women.
2.	• Chanana, Karuna. 1990. 'Structures and Ideologies: Socialisation and Education of the Girl
3.	• Culley. M, & C. Portuges (eds.) 1985. Introduction to Gendered Subjects: The Dynamics of Feminist Teaching. Boston: Routledge & Kegan Paul.
D2) Books for Reference	

• Ahmad, Karuna. 1985. 'The Social Context of Women's Education in India, 1921-81,'in New Frontiers of Education, July-September. New Delhi: 15 (3):1-36.

• Apple, M. W. 1979. Ideology and Curriculum. London: Routledge and Kegan Paul.

• Berger, P. and Luckmann,T. 1966. The Social Construction of Reality, Penguin Books.

• Bhasin, Kamla. 2004. Exploring Masculinity. New Delhi: Women Unlimited.

• Bhog, Dipta. 2002. 'Gender and Curriculum,' Economic and Political Weekly, Review of WS, Apr 27. Census of India 2001, Series 1., Provisional Population Totals, Statement 15, p. 37.

• Child in South Asia', Indian Journal of Social Sciences, vol.3, no.1, pp.53-71. • Chanana, Karuna. 2001. 'Hinduism and Female Sexuality: Social Control and Education of Girlsin India', in Sociological Bulletin, 50 (1), March, pp37-63.

• Chanana, Karuna. 1996. 'Gender Inequality in Primary Schooling in India: The Human Rights Perspective', in Journal of Educational Planning and Administration, 10 (4), 4 October, pp. 361-81.

• Dube, Leela, 1988. 'On the Construction of Gender: Socialisation of Girls in patrilineal India'.

• In Karuna Chanana (ed.), Socialisation, Education and Women: Explorations in Gender Identity. New Delhi: Orient Longman.

• Elson, Diane. 1995. ‘Male bias in macro-economic: the case of structural adjustment’, in Diane Elson (ed.) Male Bias in the Development Process, second edition. Manchester: Manchester University Press.

• Folbre. Nancy. 1994. Who Pays for The Kids: Gender and Structures of Constraint. London and New York: Routledge.

• Ghai, Anita. 2002. Disabled Women: An Excluded Agenda of Indian Feminism. Hypatia, Vol.17. No.3.

• Government of India. 1959. Report of the Secondary Education Commission (1952-53).

• Government of India. 1964. Report of the Committee for Differentiation of Curricula for Boys and Girls (1961).

• Government of India. 1974. Towards Equality: Report of the Committee for the Status of Women in India. New Delhi: Ministry of Women and Child Development.

• Govinda, R. (ed.). 2002. India Education Report: A Profile of Basic Education. New Delhi: Oxford University Press University Press.

• Greene, Gayle and Coppelia Kahn (eds.). 1991. Making a Difference: Feminist Literary Criticism. NewYork: Routledge.

• Haggerty. S.M. 1995. ‘Gender and teacher development: Issues of power and culture’, International Journal of Science Education, Vol. 17, No 1.75

• Hamilton, Roberta. 1993. Feminist Theories, Left History, Volume 1.

• Hastings, E. (n.d.) Assumptions, expectations and discrimination: Gender issues for girls with disabilities. Framework for Australian Schools. Equity Section.

•http://www.education.tas.gov.au/equitystandards/gender/framework /assmption.htm The Hindu, February 10, 2002.

• International Institute for Population Sciences (IIPS) & ORC Macro. 2000. National Family Health Survey (1998-99).

• Jacobsen, Joyce. 1994. The Economics of Gender. London: Blackwell Publishers.

• Johnson-Odin, Cheryl. 1991. ‘Common Themes, Different Contexts’. In Chandra Talpade Mohanty,

• Ann Russo, and Lourdes Torres (eds.), Third World Women and the Politics of Feminism. Bloomington: Indiana University Press, pp. 314-327.

• Jones. G.M. and Wheatley. J. 1988. Factors influencing the entry of women into science andrelated fields, Science Education, 72 (2) 127-142.

• Kabeer, Naila. 1994. Reversed Realities: Gender Hierarchies in Development Thought, London: Verso.

• Keller, Evelyn, Fox.1985. Reflections on Gender and Science, Yale University Press, New Haven and London.

• Kumar, Krishna. 1996. Learning from Conflict. New Delhi: Orient Longman. • 76

• DPEP and Primary Education in India, Economic and Political Weekly Feb 17.

• Kumar, Nita. 2000. Lessons from Schools: The History of Education in Banaras, New Delhi: Sage.

• Morin, Karen.1995 'The Gender of Geography', Postmodern Culture, Volume 5, No. 2.

• Morris, Jenny. 1998. Feminism, Gender and Disability: Text of Paper presented at a seminar in Sydney, Australia. • http://www.leeds.ac.uk/disability_studies/archivesuk/morris/gender%20and%20disability.pdf 77

• Mukhopadhyay Carol C. and S. Seymour (eds.) 1994. Women, Education and Family Structure in India, Boulder: Westview Press.

• National Council for Educational Research and Training. 1975. National Curriculum Framework (NCF). New Delhi: Author.

• National Council for Educational Research and Training. 1999. National Steering Committee on Textbook Evaluation, Recommendation and Report II.

• National Council for Educational Research and Training. 1999. Our Country Today: Problems and Challenges. Class VIII Civics textbook. New Delhi: Author.

• National Council for Educational Research and Training. 2000. National Curriculum Framework for School Education, New Delhi: Author.

• Nirantar and Partners for Law and Development. 2003. Issues and Concerns Related to Gender and Education, a Brief Report of the National Consultation held on December 18-20, 2003 in New Delhi. (Unpublished). • Ramachandran, Vimala. 2004. Gender and Social Equity in Education: Hierarchies of Access. New Delhi: Sage.

• Ramanujam, R. 'Gender Construction in Informal Curriculum'. Unpublished paper.

• Rao, I. 2004. "Equity to Women with Disability in India" A strategy paper prepared for the National Commission for Women, India. Delhi: IDDC-International Disability and Development Consortium.

• Ray, Debraj. 2004. 'Aspirations, Poverty and Economic Change.' BREAD Policy Paper No. 002, April.

• Waylen, Georgina.1996. Gender in Third World Politics. Boulder: Lynne Reiner Publishers.

• Weiner, Gaby. 2004. Learning from Feminism: Education, Pedagogy and Practice, Paper presented at invited seminar, Beyond Access: Pedagogic Strategies for Gender Equality and Quality: Basic Education in Schools, 2-3 February, Nairobi, Kenya.

• NCERT (2005) National Curriculum Framework NCERT.

• NCERT (2006a) Position paper –National focus group on education with special needs (NCF 2005)

• NCERT(2006b) Position paper –National focus group on Gender issues on the curriculum (NCF 2005)

• NCERT (2006C) Position paper –National focus group on problem of scheduled caste and scheduled tribe children (NCF 2005), New Delhi. NCERT

मुलींचे शिक्षण – लिंगसमभाव दृष्टीकोन निर्मिती एन.सी.आर.टी. पुणे

महाराष्ट्र आरोग्य पत्रिका

स्त्री पुरूष समानता ताराबाई शिंदे

भारतीय स्त्री जीवन साने गीता मौज प्रकाशन गृह

भारतातील महिला विकासाची वाटचाल आपटे ज.श.व रोडे पुष्पा डायमंड पब्लीकेशन

शिक्षणाचा इतिहास गद्रे गीता व गद्रे ल.रा.नूतन प्रकाशन पुणे

आधुनिक काळाचे शिक्षण समाजशास्त्र जाधव के.के.मन प्रकाशन नासिक

E) Suggested methods of Teaching:	
i)	Lecture
ii)	Discussion
iii)	Dialogue method
iv)	Blended learning
v)	Co-operative teaching-learning
vi)	Seminar

F) Course Outcomes:		Blooms Taxonomy
CO1	Student teachers will enable to comprehend the concepts regarding gender bias gender parity and feminisation	Remember
CO2	Student teacher will inculcate the concepts of gender issues in their personal life, family and in school	Understand
CO3	Student teacher will acquire the values of gender quality in their social life	Apply

G) Scheme of Course Evaluation		Marks
1.	End Semester Examination (ESE)	30
2.	Continuous Internal Evaluation (CIE)	20
3.	**Total Marks**	**50**

H) Suggested techniques for Continuous Internal Evaluation (20 Marks)		Marks
1.	Organizing debates on equity and equality cutting across ender/Class/Caste/Religion/ Ethnicity/ Disability and region or Women's Laws	05
2.	Project on women role models in various field with emphasis on women in unconventional roles Or Book review related to feminism related to social institutions/NGO Government organization	10
3.	Field visits to schools to observe the schooling process from a Gender perspective with the help of check list Or	05

	Preparing analytical report on portrayal of women in the field of print and electronic media Or Preparation of checklist to map classroom process in all types of school	
5.	**Total Marks**	**20**

I) Question Paper Pattern (30 Marks)		
Q. No.	**Nature / Type of Question**	**Marks**
1.	A. Answer in one sentence (1 x 5) B. Multiple choice questions (1 x 5)	05 05
2.	Write short notes (Any two out of four) (2 x 5)	10
3.	A. Long Broad/Essay type question Or Long Broad/Essay type question	10
6.	**Total Marks**	**30**

*****

|| □□□□ □□□ □□□□□□ ||

Shri AcharyaratnaDeshbhooshanShikshanPrasarak Mandal, Kolhapur

Mahavir Mahavidyalaya, Kolhapur (Autonomous)

Affiliated to Shivaji University, Kolhapur

Syllabus for Choice Based Credit System (CBCS) Bachelor of Arts &Bachelor of Education (B. A. B. Ed.) Programme

Programme	**Bachelor of Arts & Bachelor of Education**
Part	**I**
Semester	**II**
Course Code	**-**
Course Name	**-**
Course Title	CHILDHOOD AND GROWING UP
Paper No.	**PET 3**

Under the Faculty of Interdisciplinary Studies

(To be introduced from Academic Year 2022 – 23 onwards)

Subject to the revisions& modifications made from time to time

Mahavir Mahavidyalaya, Kolhapur(Autonomous)

Affiliated to Shivaji University, Kolhapur

(New syllabus under Autonomy to be introduced from June, 2021 onwards)

A) Primary Information:			
Programme	**Bachelor of Arts & Bachelor of Education (B. A. B. Ed.) CBCS**		
Part	**I**	Semester	**I**
Course	**Education**	Course Code	**-**
Paper No.	**PET 2**	Course Type	**Semester**
Total Marks	**100 Marks**	Implementation	**2022- 23**
Total Credits	**04**	Contact Hours	**04 / Week**
Course Title	Childhood and Growing Up		

B) Course Objectives:	
The student teacher to enable:	
i)	Develop theoretical perspective and understanding of dimensionsand understanding of dimensions and stages of child development.
ii)	Understand concepts of growth and development and factors influencing them.
iii)	Understand adolescence stages of human development.
iv)	Develop understanding of theories of child development- cognitive,psychosocial, language etc.
v)	Understand role of socio-cultural environment in shaping child development in Indian context.
vi)	Understand various dimensions of personality development of child.

C) Course Syllabi: (CR = 04 Credits / IH: 60 Instructional Hours)		
Modules	**CR**	**IH**
Module I: INTRODUCTION TO CHILD DEVELOPMENT (15 Marks)	01	15
1.1 Child development- concept, importance of its study		
1.2 Fundamental needs of Children-Biological, Physical, Social, Emotional		
1.3 Child Psychology- Definition, Nature Methods of Studying Behaviour- Observation, Introspection,Sociometry, Case-Study, Experimental		
Module II GROWTH AND DEVELOPMENT (15 Marks)		
2.1 Concept of growth and development		
2.2 General principles of development		
2.3 Factors influencing development-Environment, Heredity,Nutrition, Diseases, Intelligence, Language		

Module III : THEORIES OF CHILD DEVELOPMENT INTRODUCTION AND APPLICATION OF YOGASANS (07 Marks)	02	15
3.1 Cognitive theories of child development by Bruner, Vygotsky, Piaget		
3.2 Erickson's views of psychosocial development of child		
3.3 Language development theory of Noam Chomsky.		
Module IV : PERSONALITY DEVELOPMENT OF CHILD AND SOCIO-CULTURAL CONTEXT (15 Marks)		
4.1 Personality-concept		
4.2 Determinants of Personality		
4.3 Influence of family, school, media and socio-cultural environmenton personality - Social environments esp. Slum, SC, ST, girl (marginalisation first generation learner)		

D) Reference Materials	
D1) Study Books for Reading	
1.	Aggarwal J. C. (2010), Essentials of Educational Psychology, VikasPublishing House.
2.	Mangal S. K., Mangal Shuhadra, Educational Psychology
3.	^§Jmio ejbOm (2019), "~më`mdñWm Am{U dmTVo d`', àem§V npãbHo eZ.

4.	HiHo _mYdr, "~më`mdñWm d {dHmg', àem§V npãbHo eZ.
5.	Ha§XrHa gwaoe, (1997), "eij{UH _mZgemñÌ', \SHo àHmeZ.

D2) Books for Reference

1) Aggarwal J. C. (2010), 'Essentials of Educational Psychology',Vikas Publishing House Ltd, New Delhi.
2) Chauhan S. S. (2009), 'Advanced Educational Psychology', VikasPublishing House Pvt Ltd, New Delhi.
3) Dandapani S. (2000), 'A Textbook Of Advanced EducationalPsychology', Anmol Publication, New Delhi.
4) Mangal S. K. (2008), 'Advanced Educational Psychology',Prentice Hall of India.
5) Sharma N. (2011), 'Understanding Adolescence, National BookTrust.
6) Woolfok (2008), 'Educational Psychology' Pearson Education.

E) Suggested methods of Teaching:	
i)	Sreening of film /documentary and discussion
ii)	Discussion on adolescent problems
iii)	Case studies
iv)	Blended mode
v)	Co-operative teaching-learning
vi)	Seminar
vii)	Flipped classroom

F) Course Outcomes: At the end of the course,the student teacher will be able to		**Blooms Taxonomy**
CO1	Identify stages of growth and development of child	Knowledge

CO2	Explain characteristics of Adolescent stage	Understanding
CO3	Interpret the issues of adolescents with the help of Visual medium (film) Apply theories of psychologists to know various domains of child development	Application
CO4	Compare and contrast multiple determinants of behaviour environment, biological, genetic)	Analysis

G) Scheme of Course Evaluation		**Marks**
1.	End Semester Examination (ESE)	60
2.	Continuous Internal Evaluation (CIE)	40
3.	**Total Marks**	**100**

H) Suggested techniques for Continuous Internal Evaluation (20 Marks for one) (Any 2 of the **following)**		**Marks**
1.	Case Study of a child/adolescent	20
2.	Study of one child from slum, dalit, tribal, girl, student with marginalisation	20
3.	Watch educational documentary/short film/film e. g. Taare Zameen Par/Pistulya/Smile Pinky 2013	20
5.	**Total Marks**	**40**

I) Question Paper Pattern (30 Marks)		
Q. No.	**Nature / Type of Question**	**Marks**
1.	**Choose the correct alternative and write the sentence again. (MCQ)**	10
2.	**Write Short Notes on..** **(Any two out of three) 10 Marks**	10
3.	**A),B) Short Answer (Compulsory) (2/2)**	10
4	**Short Answer (With internal Option)** **A or B, C or D**	10
5	**Long Answer (Compulsory) 1**	10
6.	**Long/ Essay type (With internal Option)**	10
	Total Marks	**60**

*****